

חדשות סרוגים < יהדות < על סדר היום < "לפרש את הרמב"ם לפי דרכו, לא להוציא אותו מדעתו"

יהדות, על סדר היום

תרגום חדש למורה נבוכים: "לפרש את הרמב"ם לפי דרכו, לא להוציא אותו מדעתו"

עם צאת החלק הראשון של 'מורה נבוכים' בתרגום חדש, אומר העורך הראשי הרב ד"ר יוחאי מקבילי לסרוגים: "הדבר הכי חשוב לנו הוא להבין את הרמב"ם לפי דרכו, ככל שניתן, מתוך כל דבריו ברחבי ספריו. מבלי להתחשב אם ההבנה הזו מקובלת או לא."

תגיות: הרמב"ם יוחאי מקבילי מורה הנבוכים

גיל קלנר, חדשות סרוגים 14:51 07.10.18 כ"ח בתשרי תשעט

הרב ד"ר יוחאי מקבילי (צילום: באדיבות המצולם)

מורה הנבוכים מונגש מחדש ורלוונטי מתמיד

מה כבר אפשר לחדש עוד בלימוד הרמב"ם? מסתבר שעוד הרבה. "מפעל משנה תורה" שהוציא לפני כעשור את ספר משנה תורה ומחדש ואחראי על המהפכה ללימוד הרמב"ם היומי מחדש, פונה לאפיק חדש ועובר מהספרות ההלכתית של הרמב"ם לכתבים הפילוסופיים.

לאחרונה יצא חלק א' של ספר מורה נבוכים עם שני חידושים – תרגום מחדש, הכתוב בשפה מודרנית וביאור עדכני וקצר, המשלב התייחסות רלוונטיות לימינו. על מלאכת התרגום אחראי הלל גרשוני, היוזמה והביאור – הרב ד"ר יוחאי מקבילי, במאמץ יחד עם צוות מומחים, והתוצאה מרשימה.

המהדורה מתעטרת בהקדמה של ראש ישיבת מעלה אדומים הרב נחום רבינוביץ', ראש ישיבת ברכת משה: "המגמה הנפוצה בחברה הדתית כיום היא להתמקד בלימוד משנתם של הוגים פחות רציונליים, או כאלו שהגותם מבוססת על תורת הסוד. הזנחת ההגות הרציונלית בכלל והגותו של הרמב"ם בפרט – היא תקלה אומללה (ההדגשה במקור)... הסתרת חשיבתו של הרמב"ם מבני הדור – היא עוולה חמורה מאוד. זו אינה פגיעה ברמב"ם, אלא בצעירים, שאינם חשופים לכך שמחשבת התורה צריכה להיות לא רק מחשבה מושכת ומאירה, אלא גם מחשבה בהירה, ובעיקר – כזאת שאפשר לתפוש אותה בשכל ישר, שאינה מתחבאת בתוך סודות שאף אחד אינו יכול לפתור אותם. אם השי"ם אינו מובן, איך ניתן להמשיג את הרעיון?!"

כריכת הספר - מורה נבוכים

יזום המפעל לחידוש כתבי הרמב"ם, יוחאי מקבילי, לא מגיע מבית המדרש, הוא תושב קדומים, מהנדס מחשבים במקצועו העובד בהיי-טק ומרצה בטכניון בחיפה. הוא למד בעבר אצל הרב יוסף קאפח זצ"ל ומאז הוא חולם על החזרת הרמב"ם לחיי המעשה היום-יומיים.

למה צריך תרגום חדש?

סליחה שאני ככה הורס לך את הפרויקט, אבל למה צריך לתרגם מחדש את מורה נבוכים, יש כבר תרגום די מודרני של הרב קאפח מלפני כמה עשורים ולפני כ-20 שנה יצא הספר בתרגום בעברית מודרנית של פרופ' שוורץ. אז למה צריך תרגום חדש?

עיקר המהדורה הוא הביאור, להנגיש את הרמב"ם, ושני התרגומים שהזכרת לא ביארו את דברי הרמב"ם אלא הערות קצרות תוך כדי התרגום. אצלנו הביאור הקצר והמנגיש הוא העיקר, והתרגום נעשה עבורו. אבל משעה שתרגמו מחדש, אני חושב שגם התרגום קולח יותר, בהיר יותר, מסודר יותר ובכמה מקומות גם מדויק יותר.

מטרה א: ביאור מונחים רבי-משמעיים במקרא

1 מטרתו הראשונה של חיבור זה היא ביאור משמעויות של מונחים המופיעים בספרי הנבואה. חלק מהמונחים האלה הם מונחים רבי-משמעיים ("משותפים"), והבורים הבינו אותם רק כפי חלק מן המשמעויות של המונח הרבי-משמעי. חלקם מושאלים, והם הבינו אותם גם כן כמשמעות הראשונית שהושאלו ממנה. וחלקם מסופקים: לעתים ניתן לחשוב שהם נאמרים "בהסכמה" (=חלים על דברים בעלי תכונה מהותית משותפת) ולעתים ניתן לחשוב שהם רבי-משמעיים.

מהן נשאלת מקודמתה, כגון שה"רמאי" נקרא גם "נחש". מסופקים – מונחים רבי-משמעיים שמשמעויותיהם קרובות זו לזו בדבר לא מהותי, כגון "אדם", המצוין הן 'בן אנוש חי' הן 'מת' הן 'פסל בדמות אדם' בגלל הדמיון החיצוני ביניהם. במקרה זה יש ספק אם הדמיון הלא מהותי אינו ולא כלום, ולמעשה מדובר ב"שיתוף גמור" (כאמור לעיל), או שהדמיון חשוב דיו, והמונח נאמר "בהסכמה" (כאמור להלן), ומשום כך הם מכונים "מונחים מסופקים". בהסכמה – מונחים שהמשמעויות שלהם קרובות במהותן, כגון פרטים שהם חלק משם כללי, כגון המונח "בגד", שהוא מצוין הן 'מכנסיים' הן 'חולצה' הן 'גופייה', או "חי" המציינת הן 'אדם' הן 'בעל חיים' (לכל המונחים, ראו מילות ההיגיון י: ביד, טרמינולוגיה 33-39).

העמוד הראשון מתוך מורה נבוכים עם הביאור

במשפט אחד, מה הוא מורה הנבוכים?

קודש קדשים. הספר שמדריך את האדם כמה חשוב להכיר את ה', כמה חשוב להכיר את הדרך של ה' את העולם את המציאות, ומתוך הדרך הזו לנהל את עצמך בדרך אל ה'.

ולמי שלא נמצא במאה ה-19, או בתקופת הראשונים, ולא עוסק בפילוסופיה, למה הספר עדיין חשוב גם לימינו?

מקריאה של הספר אפשר להתרשם כמה הרמב"ם ראה בלימודי המדע יסוד גדול להכרת ה', לדעתו אי אפשר להכיר את ה' ללא הכרת המציאות, ללא לימודי ליבה, אחרת יש לאנשים פנטזיות לא ריאליות (פרק לד). הוא סלד מאמירות חסרות פשר, וסבר שלא כל דבר שאפשר לנסח במילים פוסטמודרניות אפשר גם לראות במציאות, כמו למשל "משולשים מרובעים" (פרק נ). קמיעות ושמות קדושים שאנשים מציאים מחיבורי אותיות לא ממש הרשימו אותו, להיפך (פרק סא-סב), ומצד שני הוא אכן סבר שיש תורת סוד, של "מעשה בראשית" ו"מעשה מרכבה", שלא כל אחד ראוי ללמוד. הפריע לו הדוגמטיות הדתית, והוא מנהל פולמוס רציני נגד האסלאם, שהמהדורה הנוכחית מציעה לראות בחלקה גם מאבק רלוונטי נגד כמה מן התפיסות פוסט-מודרניות, שבעצם גם היו עתיקות.

להבין את הרמב"ם לפי הרמב"ם

אז הבנו שלספר יש חשיבות, אבל מה מיוחד בביאור שלכם?

דבר ראשון, אנשים שמכירים אותנו כבר ממשנה תורה, יודעים שהדבר הכי חשוב לנו הוא להבין את הרמב"ם לפי דרכו, ככל שניתן, מתוך כל דבריו ברוביו ספריו. מבלי להתחשב אם ההבנה הזו מקובלת או לא.

דבר שני, הפשטות שבה אפשר להבין את הרמב"ם, לא רק בפרטים אלא בכל המהלך. דבר שלישי, להקביל את הרעיונות שבספר ליזע היום, האם הדברים שהרמב"ם תפס במדע או בפילוסופיה אכן תקפות היום. ובזה יש הרבה דברים מעניינים.

אז הרמב"ם היה אז אריסטוטלי? והיום מה היה אומר?

הרמב"ם העריך מאוד את אריסטו, אבל לא חשש לבקר אותו. ברור לי שהיום הוא היה מתנער מכמה תפיסות ארכאיות. אבל העיקר הוא הדרך שבה הרמב"ם מתמודד עם הפילוסופיות הרווחות, לא בגלל שדוחים מסקנות מדעיות, יש לדחות את כל המדע, אלא לדעתו אפילו המדע אינו יכול להפריך את קיום הא-להים או את חידוש העולם. הדרך המחשבתית שבה הרמב"ם מתמודד עם ההגות שסביב, היא רעננה ובייחוד מקרבת להכרת ה' אמתית.

אפשר להגדיר אותך כרמב"מיסט?

זה אוקסימורון, רמב"מיסט לא יכול להיות רמב"מיסט. הרמב"ם דורש שהאדם יבקש את האמת, בין שהיא נמצאת אצלו בין אצל אחרים.

הפרשנויות הרדיקליות משקפות את הפרשן

יש פרשנויות רבות למורה הנבוכים, היכן אתם עומדים?

פרשנויות רדיקליות למורה הנבוכים לדעתנו אינה משקפות את הרמב"ם אלא את הפרשן. יש מתח בין הספר ההגותי של "מורה הנבוכים" לספר ההלכתי של "משנה תורה", אבל אין הדבר מצביע על סתירות ופיצול אישיות, אלא על היבטים שונים. אפשר להסכים עם הרמב"ם אפשר לחלוק עליו, אבל המסר העיקרי שלנו הוא להבין את הרמב"ם לפי דרכו, לא להוציא אותו מדעתו. בסופו של דבר – וכך מצביעים המחקרים בדור האחרון – הרמב"ם שיקע גם ב"משנה תורה" מורכבות שקיימת גם ב"מורה הנבוכים". ועם זאת, לא חתכנו. הבאנו את המבטים השונים והזמנו את הלומד לחשוב בעצמו.

הוצאתם את חלק א' מתוך שלושה חלקים, יש תאריך סיום באופק?

חלק שני אמור לצאת תוך שנה, והחלק השלישי תוך שנתיים.

מצטרפים לדף הפייסבוק של סרוגים ונשארים מעודכנים כל הזמן

לכתבה זאת לא התפרסמו תגובות. היה הראשון להגיב!

תגובה חדשה

שם

נושא

תוכן התגובה

* אין לשלוח תגובות המכילות מידע אסור, לרבות דברי הסתה, דיבה ולשון הרע

שלח

שו"ת
דף יומי
הלכה ומנהג
הרבנות הראשית לישראל
על סדר היום
פרשת שבוע

צרכנות
חדש על המדף

ילדים
יפה לי
עיצוב ולייף סטייל
שווה לדעת

חרדים

טיולים
ארץ ישראל יפה
צאו לטייל
חוץ לארץ
ארכיאולוגיה

טכנולוגי
חדשות טכנולוגיה
סלולר

חינוך ובריאות
השכלה גבוהה
חדשות בריאות
חדשות חינוך
ישיבות ואולפנות

יהדות

אוכל
חדשות האוכל
מתכונים פרווה
מתכונים בשרירים
מתכונים חלביים
סורגים ארוחה

כלכלה ונדל"ן
בונים קהילות

נדל"ן
חדשות כלכלה

ספורט
חדשות ספורט
מגזין ספורט
ליגת חמ"ד סל

אופנה וסטייל
דיבור נשי
זוגיות
הורות ולידה

תרבות
אמנות
מוזיקה
מופע

ספרים
ביקורת סרטים

טלוויזיה ורדיו
חדשות טלוויזיה
חדשות רדיו

ייראלי

המייל האדום
פרסמו אצלנו
תנאי שימוש

המגזר
קורה עכשיו במגזר
ברנז'ה
עולם הישיבות
תנועות נוער

חדשות
פוליטי מדיני
צבא ובטחון
בארץ
חדשות בעולם

סרונות